

**P R Z E G L Ą D Z A C H O D N I O P O M O R S K I
R O C Z N I K X X X (L I X) R O K 2 0 1 5 Z E S Z Y T 4**

A R T Y K U Ł Y

RENATA KNAP, HALINA NAKONIECZNA-KISIEL

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

**CHARAKTERYSTYKA WYMIANY TOWAROWEJ
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO Z ZAGRANICĄ**

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, bilans handlowy, województwo zachodniopomorskie
Keywords: foreign trade, trade balance, West Pomeranian Voivodship

Wprowadzenie

Celem opracowania jest identyfikacja i ocena tendencji w rozmiarach, dynamice, strukturze oraz kształtowaniu się salda obrotów towarowych województwa zachodniopomorskiego z zagranicą w latach 2004–2013. Realizacja celu pozwoli wypełnić istniejącą lukę w tym zakresie, gdyż ostatnie badania handlu zagranicznego województwa były prowadzone w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku¹.

W pierwszej części artykułu przedstawiono rozmiary i dynamikę obrotów, w drugiej i trzeciej ukazano strukturę geograficzną i towarową wymiany, a w czwartej – kształtowanie się salda obrotów.

W analizach wykorzystano dane pierwotne pochodzące z dokumentów SAD i deklaracji INTRASTAT, składanych przez eksporterów i importerów mających siedziby na terenie Zachodniopomorskiego. Uzyskano je odpłatnie z Izby Celnej w Warszawie (za okres 2004–2013, za wcześniejsze lata dane te są niepełne). W badaniach zastosowano metodę analizy wskaźnikowej i porównawczej,

¹ *Regiony Polski. Województwo zachodniopomorskie*, red. K. Gawlikowska-Hueckel, Gdańsk-Warszawa 2000, s. 95–110.

w której wykorzystano mierniki opisujące dynamikę, strukturę i koncentrację przedmiotowych obrotów.

Rozmiary i dynamika obrotów

W latach 2004–2013 roku wartość eksportu województwa zachodniopomorskiego wzrosła z 2,8 mld do 6,2 mld USD, czyli ponad 2,2 razy. W tym samym okresie wartość importu zwiększyła się z 2,1 mld USD do 4,7 mld USD, była więc również ok. 2,2 razy większa (tab. 1). Pomimo rosnącej wartości obrotów udział województwa zachodniopomorskiego w handlu zagranicznym Polski zmniejszył się w eksporcie z 3,7% do 3,1%, a w imporcie – z 2,4% do 2,3% (tab. 2). Wynikało to z niższego tempa wzrostu obrotów województwa, zwłaszcza eksportu niż handlu zagranicznego Polski ogółem (rys. 1 i 2).

Tabela 1. Wartość i dynamika obrotów województwa zachodniopomorskiego z zagranicą w latach 2004–2013

Lata	Eksport		Import	
	mln USD	2004 = 100%	mln USD	2004 = 100%
2004	2765,1	100,0	2100,6	100,0
2005	3020,2	109,2	2196,0	104,5
2006	3551,2	128,4	2721,1	129,5
2007	4378,4	158,3	3144,3	149,7
2008	5643,6	204,1	4331,0	206,2
2009	4342,5	157,0	3147,1	149,8
2010	4842,6	175,1	3539,3	168,5
2011	5989,1	216,6	4731,9	225,3
2012	5405,2	195,5	4233,5	201,5
2013	6214,0	224,7	4743,6	225,8

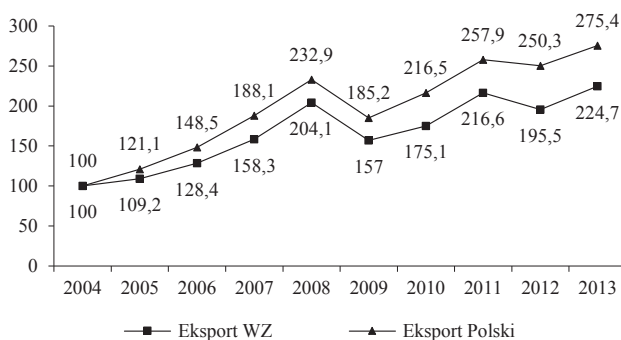
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Tabela 2. Udział województwa zachodniopomorskiego w handlu zagranicznym Polski w latach 2004–2013 (%)

Lata	Eksport	Import
1	2	3
2004	3,7	2,4
2005	3,4	2,2
2006	3,2	2,2
2007	3,2	1,9
2008	3,3	2,1
2009	3,2	2,1

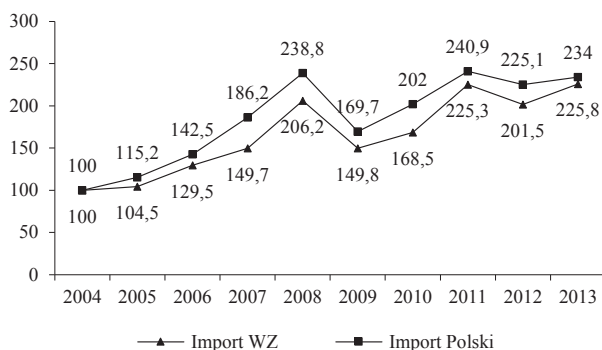
1	2	3
2010	3,0	2,0
2011	3,1	2,2
2012	2,9	2,1
2013	3,1	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie; „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego”, GUS, Warszawa (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013); *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2013 r. (wyniki ostateczne)*, <http://stat.gov.pl> [dostęp: lipiec 2014].

Rysunek 1. Dynamika eksportu województwa zachodniopomorskiego i Polski w latach 2004–2013 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie; „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego” (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013); *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2013 r.*

Rysunek 2. Dynamika importu województwa zachodniopomorskiego i Polski w latach 2004–2013 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie; „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego” (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013); *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2013 r.*

Struktura geograficzna obrotów

Zarówno w eksporcie, jak i imporcie województwa zachodniopomorskiego dominowały kraje wysoko rozwinięte. W analizowanym okresie przypadało na nie średnio ok. 89% wywozu i 80% przywozu. Udział tej grupy wykazywał jednak tendencję malejącą, szczególnie w imporcie, na rzecz krajów rozwijających się i transformacji. Odsetek tych pierwszych zwiększył się w przywozie ponadtrzykrotnie (z 5,3% w 2004 r. do 15,6% w 2013 r.), a drugich – dwukrotnie (odpowiednio z 3,1% do 6,9%). W eksporcie zmiany udziałów omawianych regionów ekonomicznych były natomiast niewielkie (tab. 3).

Tabela 3. Struktura eksportu województwa zachodniopomorskiego według regionów ekonomicznych w latach 2004–2013 (%)

Lata	Eksport*			Import*		
	kraje rozwinięte	kraje rozwijające się	kraje transformacji	kraje rozwinięte	kraje rozwijające się	kraje transformacji
2004	88,5	7,7	3,4	90,3	5,3	3,1
2005	90,6	4,4	4,3	86,0	9,6	4,4
2006	90,9	4,3	4,5	82,4	8,9	8,7
2007	90,8	4,0	4,9	80,3	10,8	8,9
2008	88,9	6,3	4,6	75,1	14,2	10,7
2009	90,0	6,0	3,8	78,2	14,6	7,1
2010	91,3	5,7	2,7	83,5	10,5	6,1
2011	86,8	8,1	5,0	72,8	16,5	10,7
2012	88,7	6,7	3,8	75,9	15,0	9,2
2013	87,0	8,4	3,8	77,5	15,6	6,9

* Dane nie sumują się do 100 z powodu występowania eksportu/importu niezidentyfikowanego według kraju oraz zaokrążeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Rozpatrując kierunki handlu według regionów geograficznych, należy stwierdzić, że największym partnerem województwa zachodniopomorskiego była Europa, na którą przypadało średnio w całym okresie ok. 87% eksportu i 85% importu. Po wybuchu globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego jej udział wykazywał jednak tendencję spadkową. Pozostałe regiony odgrywały zdecydowanie mniejszą rolę, w eksporcie drugą pozycję zajmowały kraje Ameryki Północnej i Karaibów, a trzecie miejsce – Azji, natomiast w imporcie drugim regionem była Azja, a trzecim – Afryka (tab. 4 i 5).

Tabela 4. Struktura eksportu województwa zachodniopomorskiego według regionów geograficznych w latach 2004–2013 (%)

Lata	Europa	Afryka	Ameryka Północna i Karaiby	Ameryka Południowa	Azja	Oceania
2004	87,7	0,4	7,0	1,6	2,9	0,1
2005	90,9	0,5	3,6	1,3	2,8	0,2
2006	91,4	0,5	3,5	1,3	3,0	0,1
2007	90,1	0,5	4,1	0,8	4,1	0,1
2008	86,9	0,6	5,1	2,6	4,4	0,2
2009	85,4	0,7	7,1	0,1	6,2	0,4
2010	87,7	0,7	6,1	0,8	3,7	0,7
2011	85,3	1,3	7,7	1,6	3,6	0,5
2012	85,1	1,1	6,5	1,5	4,1	1,0
2013	82,8	1,2	8,6	2,0	4,1	0,9

Dane nie sumują się do 100 z powodu występowania eksportu niezidentyfikowanego według kraju oraz okrążeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Tabela 5. Struktura importu województwa zachodniopomorskiego według regionów geograficznych w latach 2004–2013 (%)

Lata	Europa	Afryka	Ameryka Północna i Karaiby	Ameryka Południowa	Azja	Oceania
2004	89,0	1,8	1,4	0,7	5,8	0,1
2005	89,0	2,0	1,0	0,8	7,0	0,2
2006	88,8	1,9	0,9	0,7	7,6	0,1
2007	87,4	2,3	0,9	0,6	8,5	0,2
2008	82,1	5,0	1,2	0,6	11,1	0,1
2009	87,5	1,6	1,4	0,9	8,5	0,0
2010	83,4	4,1	1,9	0,9	9,2	0,5
2011	81,1	5,0	2,5	0,9	10,2	0,2
2012	82,6	5,2	2,4	0,9	8,7	0,3
2013	82,5	3,6	3,8	0,8	9,1	0,2

Dane nie sumują się do 100 z powodu występowania importu niezidentyfikowanego według kraju oraz okrążeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

W Europie głównymi partnerami handlowymi województwa zachodniopomorskiego były kraje Unii Europejskiej. W badanym okresie średni wskaźnik ich udziału wynosił ok. 76%, natomiast w imporcie – 70%, ale znaczenie UE w obrotach malało. Spadek udziału krajów UE w wywozie wynikał ze zmniejszenia się udziału eksportu do „starych” krajów UE, ponieważ odsetek wywozu do „nowych” członków UE wykazywał tendencję rosnącą. Zjawisko to tylko częściowo wynikało z rozszerzenia UE w latach 2007 i 2013, ponieważ po wyłączeniu Bułgarii, Rumunii i Chorwacji udział eksportu do nowych członków UE i tak zwiększył się z 3,7% do 4,4%. Natomiast zmniejszanie się roli UE w imporcie województwa zachodniopomorskiego spowodowane było spadkiem odsetka zarówno „starych”, jak i „nowych” krajów UE (tab. 6).

Tabela 6. Udział „nowych” i „starych” krajów UE w handlu zagranicznym województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013 (%)

Lata	UE-15		Nowi członkowie UE*	
	eksport	import	eksport	import
2004	72,6	70,2	3,7	7,6
2005	74,5	67,5	2,7	10,9
2006	74,0	66,7	3,5	7,6
2007	73,7	64,9	4,8	7,4
2008	73,0	59,8	4,8	6,2
2009	68,9	63,8	6,3	5,6
2010	73,5	60,5	3,6	5,8
2011	71,6	58,3	4,6	6,8
2012	69,0	60,9	5,3	5,4
2013	63,7	59,8	5,0	5,8

* 2004–2006 UE-10, 2007–2012 UE-12, 2013 UE-12 i Chorwacja.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Najważniejszym partnerem w wymianie województwa zachodniopomorskiego były Niemcy, ale ich udział w obrotach był coraz mniejszy, w eksporcie zmniejszył się z ok. 40% w 2004 roku do 32% w końcu analizowanego okresu, natomiast w imporcie odpowiednio z 34 do 21%. Do ważnych partnerów handlowych w badanym okresie należały także w eksporcie kraje skandynawskie (Dania, Norwegia i Szwecja) oraz Wielka Brytania, Francja, USA i Holandia. W imporcie najważniejszą rolę odgrywały również Niemcy i kraje skandynawskie, a ponadto Holandia, Chiny i Rosja (tab. 7 i 8).

Tabela 7. Najważniejsi partnerzy w eksporcie województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 i 2013 (%)

Kraje	2004	Kraje	2013
Niemcy	40,3	Niemcy	31,7
Szwecja	7,0	Norwegia	8,0
Niderlandy	6,3	Wielka Brytania	5,6
Norwegia	5,4	Szwecja	5,5
Dania	4,9	Dania	5,2
Wielka Brytania	4,8	Francja	5,2
Francja	3,5	USA	3,7
USA	2,7	Kanada	2,6
Belgia	2,0	Włochy	2,4
Rosja	1,8	Niderlandy	2,3
Szwajcaria	1,5	Belgia	2,1
Hiszpania	1,4	Rosja	2,0
Antigua i Barbuda	1,3	Antigua i Barbuda	1,6
Bahamy	1,0	Republika Czeska	1,5
Republika Czeska	1,0	Gibraltar	1,3
Razem 1–15	84,9	Razem 1–15	80,7
Pozostałe	15,1	Pozostałe	19,3

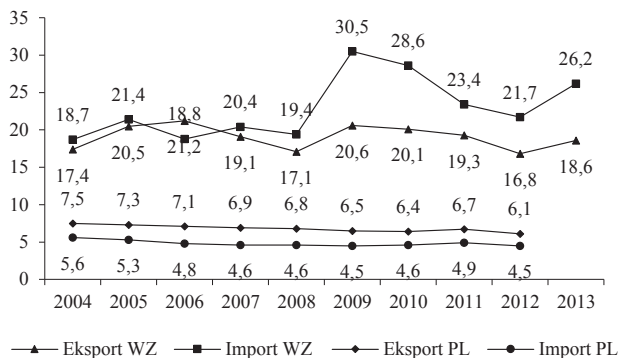
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Tabela 8. Najważniejsi partnerzy w imporcie województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 i 2013 (%)

Kraje	2004	Kraje	2013
Niemcy	33,8	Niemcy	20,60
Szwecja	8,5	Szwecja	13,10
Niderlandy	7,7	Norwegia	8,60
Norwegia	5,4	Chiny	5,30
Dania	4,8	Niderlandy	5,00
Wielka Brytania	3,2	Dania	4,60
Francja	2,7	Hiszpania	4,60
Chiny	2,7	Rosja	4,40
Włochy	2,7	Włochy	2,60
Łotwa	2,2	Belgia	2,50
Rosja	2,2	Wielka Brytania	2,40
Belgia	2,1	Francja	2,10
Słowacja	1,9	Słowacja	1,80
Finlandia	1,7	Antigua i Barbuda	1,80
Republika Czeska	1,4	Gibraltar	1,60
Razem 1–15	82,9	Razem 1–15	80,75
Pozostałe	17,1	Pozostałe	19,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Wysoki udział krajów skandynawskich w obrotach województwa zachodniopomorskiego, kilkakrotnie przewyższający ich odsetek w handlu zagranicznym Polski, należy uznać za specyficzną cechę struktury geograficznej wymiany badanego regionu z zagranicą (rys. 3). Warto również podkreślić znacznie większą rolę w eksporcie województwa zachodniopomorskiego USA niż Polski².

Rysunek 3. Udział krajów skandynawskich w handlu zagranicznym województwa zachodniopomorskiego i Polski w latach 2004–2013 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie; „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego” (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013).

W analizowanym dziesięcioleciu liczba krajów, z którymi województwo zachodniopomorskie prowadziło wymianę, wzrosła ze 130 do 160. Większość z nich odgrywała niewielką rolę, gdyż na zaledwie pięciu największych partnerów handlowych przypadało w każdym roku od 56 do 64% eksportu i od 50 do 63% importu województwa zachodniopomorskiego, a dla dwudziestu największych wskaźnik koncentracji w eksporcie kształtował się w granicach 86–92%, a w imporcie – 86–90% (tab. 9). Wśród partnerów znajdowały się takie egzotyczne kraje, jak np.: Antigua i Barbuda, Bahamy, Curacao, Togo, St. Vincent i Grenadyny, Papua i Nowa Gwinea, Wyspy Cooka, Wyspy Marshalla, Vanuatu, Malediwy.

² Por. „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego” (za odpowiednie lata).

Tabela 9. Wskaźniki koncentracji w eksporcie i imporcie województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013 (%)

Lata	Eksport			Import		
	5	10	20	5	10	20
2004	63,9	78,70	89,1	60,2	73,7	87,9
2005	65,4	82,10	91,5	58,9	76,0	89,9
2006	65,6	80,70	91,8	58,2	73,7	89,2
2007	61,4	79,09	90,5	57,6	75,5	89,6
2008	57,8	76,90	89,2	51,6	70,6	88,6
2009	58,2	76,70	89,8	62,5	77,9	90,4
2010	60,5	78,40	89,1	57,8	73,3	86,5
2011	59,7	76,00	88,7	50,2	69,2	84,7
2012	56,9	73,30	86,3	49,8	69,7	86,0
2013	56,0	72,20	85,8	52,4	71,1	86,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie 2014.

Struktura towarowa obrotów³

Najważniejszą grupą towarów w eksporcie były różne wyroby gotowe (sekcja XX). Udział tej grupy wzrósł z 16,5% w 2004 do 20,4% w 2013 roku. Drugą grupę stanowił sprzęt transportowy (sekcja XVII), ale jego znaczenie zmniejszyło się z 20,7 do 12,6%. Trzecią pozycję zajmowały zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego (sekcja I), ich udział zwiększył się z 8,3 do 12,5%. Łącznie na wymienione trzy sekcje przypadało średnio w badanym okresie 43% eksportu województwa zachodniopomorskiego (tab. 10).

Znaczenie pozostałych grup towarowych w wywozie województwa zachodniopomorskiego było mniejsze. Udziałem w granicach od 5 do 10% legitymowało się pięć sekcji: produkty spożywcze (sekcja IV), produkty przemysłu chemicznego (sekcja VI), drewno i wyroby z drewna (sekcja IX), metale nieszlachetne i wyroby (sekcja XV), maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny (sekcja XVI). Jednak tylko odsetek produktów spożywczych oraz maszyn i urządzeń wykazywał tendencję rosnącą, pozostałych zaś sekcji – malejącą. W rezultacie na pięć wymienionych grup przypadało łącznie średnio ok. 40% wywozu województwa zachodniopomorskiego. Poniżej 5% wywozu tworzyło aż dziesięć sekcji,

³ Analizę struktury towarowej handlu zagranicznego województwa zachodniopomorskiego przeprowadzono na poziomie sekcji według nomenklatury CN.

Tabela 10. Struktura towarowa eksportu województwa zachodniopomorskiego według sekcji CN w latach 2004–2013 (%)

Kod	Sekcja	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I	Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	8,3	9,6	9,1	8,7	9,0	11,3	13,1	11,6	12,2	12,5
II	Produkty pochodzenia roślinnego	2,6	3,0	3,0	3,5	3,6	4,4	3,9	3,8	4,3	4,6
III	Tłuszcze i oleje	0,0	0,1	0,1	0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,5	0,4
IV	Przetwory spożywcze	2,6	3,2	3,2	4,0	4,4	5,6	5,3	4,6	5,4	5,5
V	Produkty mineralne	1,2	1,6	1,4	1,8	1,8	1,3	1,7	2,0	2,0	1,3
VI	Produkty przemysłu chemicznego	7,6	8,7	7,1	7,3	12,2	5,2	7,3	8,3	9,5	7,1
VII	Tworzywa sztuczne i wyroby	4,5	3,7	3,7	3,7	3,1	2,9	3,0	2,9	3,1	3,0
VIII	Skóry i wyroby	1,0	0,8	0,8	0,8	1,4	1,5	2,4	2,3	2,0	2,6
IX	Drewno i wyroby z drewna	9,2	9,0	10,1	10,3	8,5	7	7,8	7,1	7,5	7,1
X	Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	1,8	1,9	1,9	1,7	1,3	1,4	1,6	1,5	1,6	1,6
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	4,6	4,4	3,8	3,4	2,7	2,9	2,8	2,1	2,2	2,1
XII	Obuwie, nakrycia głowy	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
XIII	Wyroby z kamienia, ceramika, szkło	1,4	1,5	1,6	1,5	1,3	2,5	1,3	1,3	1,6	1,5
XIV	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XV	Metale nieszlachetne i wyroby	9,2	9,0	10,0	9,6	9,7	6,6	7,5	8,9	9,5	8,6
XVI	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	7,1	7,5	9,3	9,2	8,3	8,0	8,7	8,7	9,4	8,4
XVII	Sprzęt transportowy	20,7	15,4	15,1	11,2	7,2	14,8	7,3	8,2	7,4	12,6
XVIII	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowo-kontrolne	1,6	1,4	1,1	1,4	2,3	2,1	2,1	3,1	0,6	0,7
XIX	Broń i amunicja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XX	Różne wyroby gotowe	16,5	19,1	18,9	21,8	23,0	22,3	24,1	23,5	21	20,4
XXI	Dziła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

których udział charakteryzował się dużą stabilnością. W sumie przypadało na te grupy towarowe średnio ok. 18% eksportu województwa zachodniopomorskiego.

W strukturze towarowej importu województwa zachodniopomorskiego najważniejszą grupę stanowiły maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektro-techniczny (sekcja XVI), jej znaczenie jednak zmniejszyło się z 17,3% w 2004 roku do 15,3% w 2013 roku. Drugą pozycję zajmowały zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego, których udział wzrósł z 11,9 do 19,8%. Trzecie i czwarte miejsce zajmowały produkty przemysłu chemicznego i produkty mineralne ze średnim udziałem w badanym okresie po ok. 11%. Na wymienione cztery sekcje przypadało średnio ok. 53% importu województwa. Do ważnych pozycji w przywozie województwa zachodniopomorskiego należał również sprzęt transportowy (sekcja XVII), którego odsetek w 2013 roku wynosił 13,8%, ale w całym badanym okresie wykazywał silne wahania. Znaczenie pozostałych sekcji było wyraźnie mniejsze. Udziały dwóch z nich (sekcja VII i XV) mieściły się w granicach 5–10%, natomiast aż jedenastu były mniejsze niż 3% i dość stabilne (tab. 11).

Tabela 11. Struktura towarowa importu województwa zachodniopomorskiego według sekcji CN w latach 2004–2013 (%)

Kod	Sekcja	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	11,9	14,6	13,4	12,1	11,8	18,2	20,3	15,2	16,3	19,8
II	Produkty pochodzenia roślinnego	1,4	1,6	1,6	1,8	1,9	2,2	2,2	2,2	2,1	1,7
III	Tłuszcze i oleje	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,7
IV	Przetwory spożywcze	1,7	1,8	1,6	1,5	1,7	2,6	2,7	2,4	3,0	2,9
V	Produkty mineralne	8,4	11,1	11,5	10,4	14,2	8,5	10,6	12,9	12	7,3
VI	Produkty przemysłu chemicznego	8,2	10,3	9,2	10,8	12	10,4	10,4	11,0	12,6	10,6
VII	Tworzywa sztuczne i wyroby	6,6	6,3	6,5	6,9	5,7	6,1	6,8	7,4	7,0	6,5
VIII	Skóry i wyroby	0,9	0,9	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2
IX	Drewno i wyroby z drewna	4,3	5,5	6,5	6,6	5,8	4,4	4,2	4,0	3,6	3,2
X	Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	3,8	3,4	3,2	3,5	3,2	2,6	2,6	1,9	1,9	1,7
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	5,8	5,2	4,7	4,2	3,1	3,2	3,2	2,6	2,4	2,2
XII	Obuwie, nakrycia głowy	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
XIII	Wyroby z kamienia, ceramika, szkło	2,2	2,3	2,2	3	2,4	2,3	2,5	2,9	2,5	1,7
XIV	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
XV	Metale nieszlachetne i wyroby	11,6	14,8	14,2	14,6	12,4	9,3	9,0	10,5	10,4	9,7
XVI	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	17,3	16,7	19,2	17,4	16,2	14,5	12,7	13,9	15,4	15,3
XVII	Sprzęt transportowy	12,5	2	2,4	3,2	5,1	10,8	8,6	7,9	7,5	13,8
XVIII	Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowo-kontrolne	1,2	1,3	1,1	1,1	1,5	2,1	1,6	2,9	1,0	1,3
XIX	Broń i amunicja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XX	Różne wyroby gotowe	1,8	1,5	1,7	1,8	1,9	1,7	1,4	1,3	1,4	1,3
XXI	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

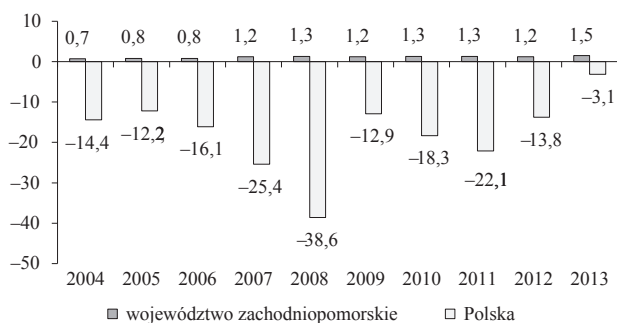
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Ocena ukazanych tendencji zmian w strukturze towarowej handlu zagranicznego województwa zachodniopomorskiego jest utrudniona ze względu na wysoki stopień agregacji danych na poziomie sekcji CN. Jednak w odniesieniu do eksportu zamiany te wydają się niezbyt korzystne. W badanym okresie nastąpił bowiem spadek udziału grup towarów zaliczanych do przemysłowych o wyższym stopniu przetworzenia (wyroby przemysłu chemicznego – sekcje VI i VII oraz wyroby przemysłu elektromaszynowego – sekcje XVI, XVII, i XVIII), natomiast wzrósł udział towarów przemysłowych o niższym stopniu przetworzenia, artykułów rolno-spożywczych i surowców. W strukturze towarowej importu za niekorzystne zjawisko można uznać, jak się wydaje, spadek udziału maszyn i urządzeń (sekcja XVI), zaliczanych do importu inwestycyjnego, który jest czynnikiem wzrostu gospodarczego.

Saldo obrotów

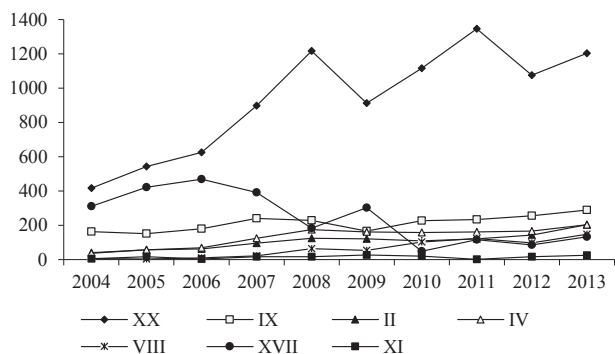
W całym badanym okresie wartość eksportu województwa zachodniopomorskiego była wyższa niż wartość importu, a nadwyżka ta wykazywała tendencję rosnącą. Dodatkowo saldo wymiany wzrosło z 0,6 mld USD w 2004 roku do 1,5 mld

USD w 2013 roku, czyli 2,5 razy. Zjawisko to zasługuje na szczególne podkreślenie, ponieważ handel zagraniczny Polski ogółem charakteryzował strukturalny deficyt nie tylko w analizowanym okresie, ale już od 1991 roku⁴ (rys. 4).

Rysunek 4. Saldo obrotów towarowych województwa zachodniopomorskiego i Polski w latach 2004–2013 (mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie; „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego” (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013); *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2013 r.*

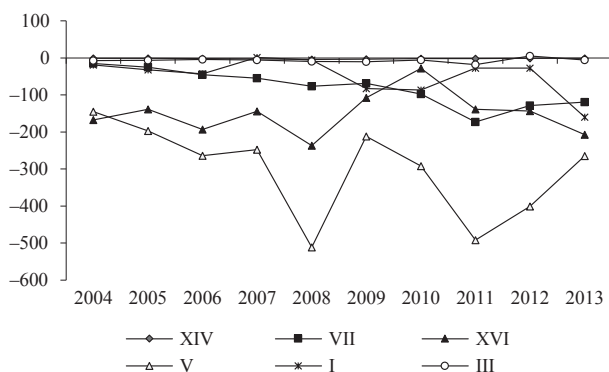
Rysunek 5. Sekcje towarowe o dodatnim saldzie w obrotach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013 (mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

⁴ J. Narętkiewicz, J. Staśkiewicz, *Charakterystyka obrotów polskiego handlu zagranicznego*, w: *Podstawy handlu zagranicznego*, red. J. Dudziński, Warszawa 2010, s. 219.

Rozpatrując saldo wymiany województwa zachodniopomorskiego według poszczególnych grup towarowych, do pozycji wykazujących trwale dodatnie saldo w całym badanym okresie należało siedem sekcji, przy czym aż w sześciu z nich dodatnie saldo zwiększyło się (w największym stopniu w grupie różne wyroby gotowe), a w jednej – sprzęt transportowy – uległo zmniejszeniu (rys. 5).

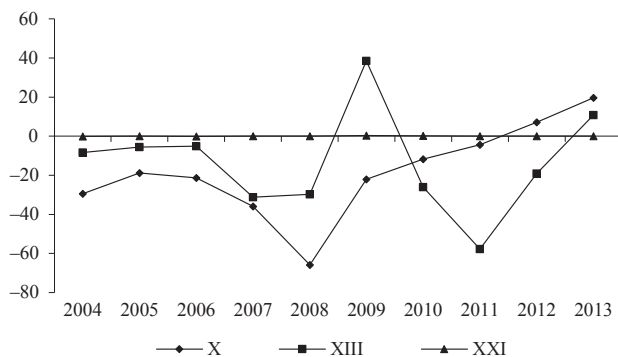
Sześć sekcji charakteryzowało ujemne i pogarszające się saldo wymiany, przy czym największe dotyczyło produktów mineralnych (rys. 6).

Rysunek 6. Sekcje towarowe o ujemnym i pogarszającym się saldzie w obrotach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013 (mln USD)

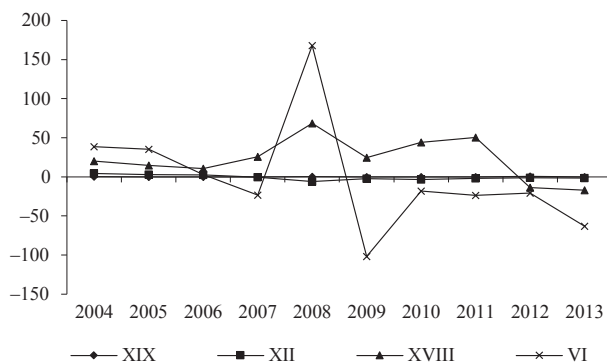
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

W trzech sekcjach zanotowano zmianę bilansu z ujemnego na dodatni, największą w grupie ścier drzewny, papier, tektura i wyroby oraz w grupie wyroby z kamienia, ceramika, szkło. W przypadku czterech grup nastąpiła zmiana salda z dodatniego na ujemne, przy czym najbardziej pogorszyło się ono w grupie produktów przemysłu chemicznego (rys. 7 i 8). Saldo handlu towarami sekcji XV (metale nieszlachetne i wyroby) było zmienne, a zmiany nie wykazywały żadnej wyraźnej tendencji.

Rysunek 7. Sekcje towarowe ze zmianą salda ujemnego na dodatnie w wymianie województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013 (mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Rysunek 8. Sekcje towarowe w wymianie województwa zachodniopomorskiego ze zmianą salda dodatniego na ujemne (mln USD)

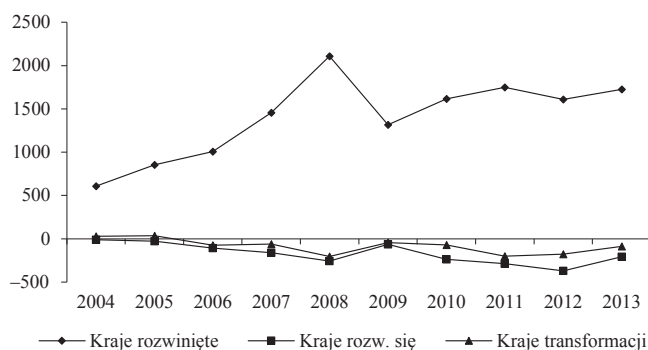
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Województwo zachodniopomorskie notowało dodatnie saldo w handlu z krajami wysoko rozwiniętymi, będącymi jego najważniejszymi partnerami handlowymi; zwiększyło się ono blisko trzykrotnie w analizowanym okresie. Z krajami rozwijającymi się bilans wymiany był ujemny i na koniec badanego okresu blisko siedemnastokrotnie większy niż w 2004 roku. Nadwyżka osiągnięta w obrotach z krajami transformacji w latach 2004–2005 w następnych latach zamieniła się w deficyt (tab. 12 i rys. 9).

Tabela 12. Bilans handlu zagranicznego województwa zachodniopomorskiego według regionów ekonomicznych w latach 2004–2013 (mln USD)

Lata	Kraje rozwinięte	Kraje rozwijające się	Kraje transformacji
2004	608,2	-12,4	29,3
2005	853,3	-28,7	34,9
2006	1006,1	-107,9	-76,2
2007	1454,9	-162,6	-61,7
2008	2108,4	-256,9	-205,8
2009	1316,3	-64,0	-43,6
2010	1616,6	-239,0	-72,4
2011	1750,5	-288,6	-201,4
2012	1608,8	-369,3	-178,1
2013	1727,0	-208,7	-86,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Rysunek 9. Bilans handlu zagranicznego województwa zachodniopomorskiego według regionów ekonomicznych w latach 2004–2013 (mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie tab. 11.

Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- w latach 2004–2013 wartość obrotów województwa zachodniopomorskiego z zagranicą wzrosła ponaddwukrotnie,
- tempo wzrostu eksportu było równe dynamice importu,

- udział województwa zachodniopomorskiego w handlu zagranicznym Polski ogółem był relatywnie niewielki i wykazywał tendencję spadkową,
- w strukturze podmiotowej wymiany dominowały kraje wysoko rozwinięte, głównie UE,
- najważniejszymi partnerami w handlu zagranicznym województwa zachodniopomorskiego były Niemcy i kraje skandynawskie,
- w strukturze towarowej eksportu województwa zachodniopomorskiego zmniejszył się udział towarów przemysłowych o wyższym stopniu przetworzenia (przemysł chemiczny i elektromaszynowy), a wzrósł towarów przemysłowych o niższym stopniu przetworzenia, artykułów rolno-spożywczych i surowców,
- saldo handlu zagranicznego województwa zachodniopomorskiego było dodatnie i wykazywało tendencję rosnącą,
- największą nadwyżkę województwa zachodniopomorskiego notowało w obrotach różnymi wyrobami gotowymi, a największy deficyt w obrotach produktami mineralnymi.

Na podstawie otrzymanych wyników można stwierdzić, że województwo zachodniopomorskie nie odgrywało znaczącej roli w handlu zagranicznym Polski ogółem. Na szczególne podkreślenie zasługuje jednak dodatni bilans handlowy województwa zachodniopomorskiego w całej badanej dekadzie, co przyczyniało się do zmniejszania deficytu handlowego Polski.

Bibliografia

- Izba Celna w Warszawie (dane niepublikowane).
- Narękwicz J., Stańkiewicz J., *Charakterystyka obrotów polskiego handlu zagranicznego*, w: *Podstawy handlu zagranicznego*, red. J. Dudziński, Warszawa 2010.
- Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2013 r. (wyniki ostateczne)*, <http://stat.gov.pl> [dostęp: lipiec 2014].
- Regiony Polski. Województwo zachodniopomorskie*, red. K. Gawlikowska-Hueckel, Gdańsk–Warszawa 2000.
- „Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego”, GUS, Warszawa 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013.

STRESZCZENIE

Celem artykułu było określenie i ocena tendencji w handlu zagranicznym województwa zachodniopomorskiego w latach 2004–2013. W pierwszej części przedstawiono rozmiary i dynamikę obrotów, w drugiej i trzeciej ukazano strukturę geograficzną i towarową wymiany, natomiast w czwartej – kształtowanie się salda obrotów.

Z przeprowadzonych badań wynika, że województwo zachodniopomorskie nie odgrywało znaczącej roli w handlu zagranicznym Polski ogółem, jednak w wymianie z zagranicą osiągało dodatni bilans handlowy w całej badanej dekadzie, dzięki czemu przyczyniało się do zmniejszania deficytu handlowego Polski.

**THE COMMERCIAL EXCHANGE WITH FOREIGN COUNTRIES
OF THE WEST POMERANIAN VOIVODSHIP****SUMMARY**

The objective of the article was to define and assess the tendencies in the foreign trade of the West Pomeranian Voivodship in 2004–2013. The first part presents the size and the dynamics of the turnover, the second and third ones – the geographical and goods structure of the turnover, and the fourth – the fluctuations of the balance of the turnover.

The general conclusion of the research is that the West-Pomeranian Voivodship did not play a significant role in the foreign trade of Poland, but in the whole decade that was analysed it had a positive balance in its foreign exchange contributing thus to a decrease of Poland's overall deficit.